L-Innu lill-Madonna tal-Ġilju mniedi Ħamsin Sena ilu

Riċerka u kitba ta' Charles Farrugia B.A. (Hons.), M.A.

Is-sena 1949 fissret pass ieħor importanti għas-Soċjetà Mużikali tal-Ġilju ġewwa l-Imqabba. Proprju ħamsin sena ilu ndaqq għall-ewwel darba l-innu 'Lill-Madonna tal-Ġilju'. Dan kien l-ewwel innu tax-xorta tiegħu ġewwa l-Imqabba. Nistgħu ngħidu li dan l-Innu wkoll kien frott l-inizjattiva ta' Mro. Joseph Darmanin, Surmast-Fundatur tal-Banda Lily. Iżda tajjeb li fl-okkażjoni ta' dan l-anniversarju nħarsu lejn l-ambjent storiku li fih inkiteb dan l-Innu kif ukoll lejn l-istruttura ta' l-Innu nnifsu.

Sfond Storiku

Bejn l-1939 u l-1945 Malta kienet milquta mill-flaġell tat-Tieni Gwerra Dinjija. Dan il-perjodu tefa' lill-poplu Malti f'paniku u nkwiet liema bħalu. Kien forsi wkoll bħala riżultat ta' dawn iż-żminijiet koroh li mal-waqfien tal-gwerra ħafna bdew iħarsu b'mod mill-aktar pożittiv lejn il-ġejjieni. F'dan il-kuntest ukoll li fid-9 ta' Diċembru 1945 il-Banda Lily daqqet l-ewwel programm tagħha fil-pjazza ta' l-Imqabba. Dan sar wara żmien twil ta' tħejjija. Jidher li s-snin ta' wara l-1945 kienu snin immarkati minn ċertu ottimiżmu. Dan jidher ukoll mill-fatt li fl-1948 il-Banda Lily kienet attiva sew u qed tieħu inizjattivi siewja. F'dan il-perjodu l-Banda Lily kienet tieħu sehem fil-Programm tal-Banka tal-Lottu kif ukoll fil-programm annwali ta' Ħadd il-Palm. Fl-1 ta' Frar 1948 sar Programm Mużikali fil-Pjazza tal-Knisja taħt it-tmexxija ta' Mro. Darmanin. Fost is-siltiet li ndaqqu kien hemm 'Un Ballo in Maschera' u 'Rigoletto' ta' Verdi u l-'Unfinished Symphony' ta' Schubert. F'Ġunju 1948 saret viżta pastorali mill-Isqof Mikiel Gonzi ġewwa r-raħal ta' l-Imqabba. Hu għamel żjara fil-Każin tal-Ġilju u ntlaqa' mill-Banda Lily nhar il-Ħadd, 6 ta' Ġunju 1948, permezz tad-daqq ta' l-Innu Pontifiku.

Għall-festa tal-Madonna tal-Ġilju ta' l-1948, il-Banda Lily ġiet regalata b'sett ta' sitt standardi ġodda. Dawn kienu l-istandard ta' l-istess Banda Lily regalat minn Innocent Ghigo, l-istandard Ingliż regalat minn Joseph Magri, l-istandard Amerikan imħallas minn Carmelo Magri, l-istandard Malti mogħti minn Joseph Zarb u Salvu Facciol, dak tal-Papa miġbur minn fost is-soċji u ieħor Irjali regalat minn Ċensu Camilleri.[1] Dawn id-donazzjonijiet kollha f'sena waħda juru sens ta' ottimiżmu u wkoll fiduċja fi żminijiet aħjar li kienu ġejjin fuq il-Banda Lily.

Dawn l-avvenimenti ma kienux neqsin ukoll minn diffikultajiet. Mro. Darmanin għadu jiftakar sewwa kemm tħabat sabiex jikseb il-partituri ta' l-Innijiet Nazzjonali ta' pajjiżi differenti sabiex ikun jista' jdoqqhom fl-inawgurazzjoni ta' kull standard. Sar marċ mill-Banda Lily u l-istandardi nħarġu mid-djar rispettivi tal-benefatturi tagħhom. Ħdejn kull dar indaqq l-innu tal-pajjiż rappreżentat bl-istandard.[2]

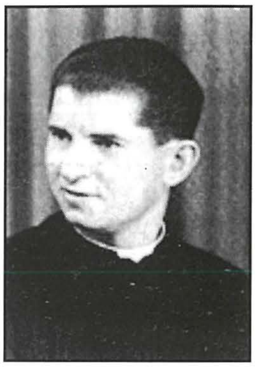

Dun Frans Camilleri.

Problema oħra li nqalgħet kienet rigward l-istandard Irjali u dwar kemm dan seta' jsir skond ir-regolamenti dwar emblemi Irjali. Lucrezio Zammit jiftakar li Antonia, il-mara ta' Ċensu Camilleri li ħallas dan l-istandard, kienet marret għand il-Prinċipessa Eliżabetta li dak iż-żmien kienet toqgħod fi Gwardamanġa sabiex tintervjeni f'din il-kwistjoni u dan l-istess standard dam snin ma jinħareġ minħabba dawn il-problemi. Sabiex jieħu parir dwar dan il-każ, il-Kaxxier tas-Soċjetà, Anthony Ghigo, kiteb lis-Segretarju tal-Każin Duke of Edinburgh tal-Birgu. Dan ta' l-aħħar kiteb lura u qallu: "Naħseb li aħjar tilagħbuha tal-boloh...".

Jidher li l-Kumitat tas-Soċjetà Mużikali tal-Ġilju kien ferm attent li ma jxellef dufrejh ma' l-awtoritajiet bl-ebda mod. Nhar it-28 ta' Ġunju 1948, is-Segretarju Leonard Bilocca kiteb lill-

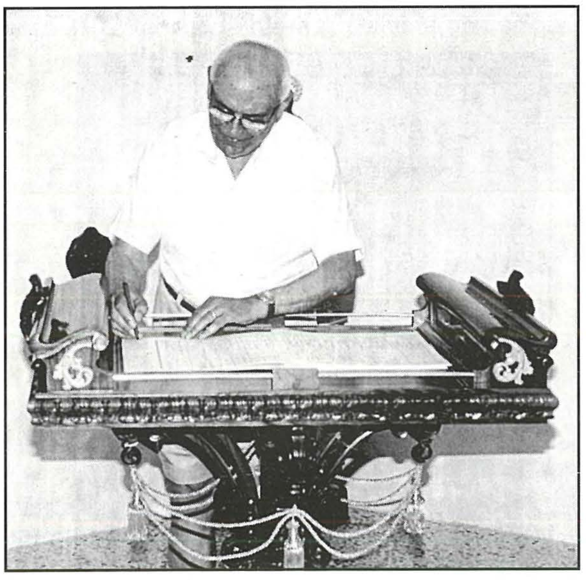

Mro. Joseph Darmanin qed jiffirma l-partitura l-ġdida ta' l-Innu f'Settembru 1998 ġewwa l-każin tas-Soċjetà.

Gvernatur sabiex joħroġ permess sabiex jitwaħħal il-George Cross fuq l-istandard il-ġdid li rregalaw Joseph Zarb u Salvu Facciol.[3] Dwar is-suġġett l-Awtoritajiet ikkonsultaw l-Ordinanza Numru XVI ta' l-1943 u ġie deċiż li ma kienx hemm bżonn ta' xi permess speċjali marbut mat-talba tal-Każin tal-Ġilju.[4] Fid-19 ta' Lulju 1948, is-Segretarju Privat tal-Prim Ministru nforma lil Bilocca sabiex ikollu laqgħa miegħu. Għal din il-laqgħa attenda Karmenu Galea li kien membru tal-Kumitat u dan ġie nfurmat li ma kien hemm l-ebda permess meħtieġ sabiex il-George Cross jintuża fuq l-istandard Malti għaliex dan kien diġà parti mill-bandiera Maltija.[5] Wieħed irid ifakkar li dawn id-dettalji kienu jingħataw ċerta importanza peress li Malta kienet għadha Kolonja kif ukoll peress li l-George Cross ma kienx ilu snin twal li ngħata l-pajjiżna.

F'dan l-isfond inkiteb l-Innu lill-Madonna tal-Ġilju li sa llum il-ġurnata għadu jsaħħar lid-dilettanti tal-festi. L-ispirtu ta' l-Innu jinbena fuq il-lirika u l-mużika li magħquda flimkien inisslu ċertu devozzjoni f'qalb id-devoti. Iżda żgur li l-professjonalità ta' l-Innu lill-Madonna tal-Ġilju kienet frott tas-snin twal ta' esperjenza taż-żewġ protagonisti tiegħu: Dun Frans Camilleri bħala awtur tal-lirika u Mro. Joseph Darmanin bħala mużiċist.

Fl-1948 l-Innu lill-Madonna tal-Ġilju kien diġà lest peress li nsibu li f'dik is-sena ġie ppubblikat fi ktieb b'diversi innijiet ta' Dun Frans Camilleri.[6] Il-lirika hi komposta minn sitt strofi differenti, li waħda minnhom hi r-ritonell li jiġi ripetut wara kull strofa. Il-versi huma versi li jalternaw bejn tmienja u seba' sillabi. L-għażla tal-kliem hi mimlija aġġettivi ta' tifħir lill-Madonna bħal mfewħa, safja, sbejħa, nadifa u ħelwa.

Fil-mużika Mro. Darmanin inkluda tenur u baritonu li wara daħla ħafifa permezz tal-kor, jesegwixxu d-diversi passaġġi mill-vuċijiet tal-kor. L-ilħna sodi tal-vuċijiet jalternaw ma' l-ilħna ħelwa tal-kor fid-diversi ritonelli.

Dun Frans Camilleri (1919-1990)

Dun Frans Camilleri twieled nhar id-29 ta' Jannar 1919 f'numru 60, Triq Ħal Qormi, il-Ħamrun, iben Ġanni Camilleri u Ġużeppina imwielda Barbara. Ħa l-edukazzjoni tiegħu fl-iskola primarja tal-Gvern, fl-iskola ta' San Pawl u fis-seminarju fejn wara daħal l-Università ta' Malta u studja l-Filosofija u t-Teoloġija. Ġie ordnat saċerdot fl-1943 u qaddes l-ewwel quddiesa tiegħu fl-1 ta' Awissu ta' l-istess sena. Kellu rabta qawwija ma' l-Għaqda Mużikali San Gejtanu tal-Ħamrun u serva ta' Direttur Spiritwali ta' l-istess għaqda bejn l-1944 u l-1990.[7]

Matul il-karriera tiegħu Dun Frans Camilleri kiteb aktar minn 450 innu. Hu kien wieħed mill-fundaturi ta' l-Akkademja tal-Malti fl-1949. Dam jgħallem fil-Kulleġġ San Alwiġi għal 27 sena, mill-1944 sal-1971. Kien intiż ferm fil-fotografija u ħabib kbir tal-Poeta Nazzjonali Dun Karm Psaila.[8]

Mro. Joseph Darmanin (1918-)

Mro. Joseph Darmanin twieled il-Belt Valletta nhar it-Tnejn, 29 ta' April, 1918, mill-ġenituri Mro. Antonio Darmanin li kien minn Korfù u Emanuela née Gruppetta minn Ħaż-Żabbar. Huwa attenda l-iskola primarja ta' Tas-Sliema u minn ċkunitu kienet tinħass fih ġibda speċjali għall-mużika tant li ta' 13-il sena kien diġà jdoqq mal-Banda Stella Maris ta' Tas-Sliema li kienet taħt id-direzzjoni ta' missieru Antonio.

Darmanin daħal fis-Servizz Militari fl-1935 u fil-ħin liberu kien jistudja t-teorija u l-armonija filwaqt li kompla jdoqq u jipprattika l-klarinett. Hu għamel karriera ta' 28 sena u nofs fis-Servizz Militari u spiċċa mill-armata bir-rank ta' Warrant Officer Class II, fl-1964.

Fil-ħajja familjari tiegħu Mro. Darmanin iżżewweġ lil Phyllis née Sammut u kellhom erbat itfal: Lillian, Marie-Louise, Charles u Victor.

Fil-qasam mużikali, Mro. Darmanin kellu suċċessi kbar. Hu studja taħt surmastrijiet magħrufa bħal Vincenzo Costa, Carmelo Pace u Joseph Stivala. Fl-1945 huwa waqqaf il-Banda Lily ġewwa l-Imqabba u fl-istess sena ġie maħtur Surmast Direttur tal-Banda Stella Maris ta' Tas-Sliema. Bejn l-1953 u l-1955 ġie maħtur ukoll Surmast Direttur tal-Banda San Nikola tas-Siġġiewi. Is-suċċess mużikali tiegħu komplieh ġewwa l-Awstralja fejn emigra fl-1964. Hemm hu ta kontribut kbir fil-Banda tat-Territorial Army u l-Banda ta' Ashfield. Fi Frar 1976, Mro. Joseph Darmanin ifforma l-ewwel Banda Maltija ġewwa l-Awstralja 'The Our Lady Queen of Peace Parish Band' ġewwa Greystanes, fi New South Wales. Darmanin għadu jmexxi din il-banda sal-ġurnata ta' llum.[9]

L-ewwel darba li ndaqq l-Innu l-Kbir

Minħabba r-restrizzjonijiet li kien impona l-Konċilju Reġjonali ta' l-1935 fuq il-festi sekondarjij, ma kienx permess li jsir programm mużikali ieħor fil-ġimgħa tal-festa. Biex tinħarab din ir-regola ħafna drabi kien isir programm mużikali s-Sibt ta' qabel il-festa li peress li ma jistax jitqies bħala fil-ġimgħa tal-festa, kien permess. Il-programm tas-7 ta' Mejju 1950 kien wieħed minn dawn il-programmi esegwiti mill-Banda Lily. Dan il-programm kien jinkludi s-siltiet hawn taħt imsemmija:

Marcia Sinfonica	UNIVERSO	L. Ingo
Overture	LA GAZZA LADRA	G. Rossini
Pezzi Scelti	RIGOLETTO	G. Verdi
Valse	FIORENTINA	J. Darmanin
Fantasia	IL GUARANY	A. Gomez
Innu	BANDA LILY	J. Darmanin
Innu	MALTI/GOD SAVE[10]	

Il-programm l-ieħor kien isir f'lejliet il-festa kif għadha t-tradizzjoni sa llum u fih jindaqq l-Innu lill-Madonna tal-Ġilju fil-verżjoni l-qasira tiegħu. Jidher li ż-żewġ programmi kienu jingħataw l-importanza tagħhom u l-programm ta' ġimgħa qabel kien ikun programm ta' livell u mhux sempliċiment programm ta' mużika mexxejja. Dan jidher ukoll mill-għażla tas-siltiet fil-programm ta' ġimgħa qabel, għażla li żgur ma tesegwix jekk mhux b'banda tajba.

Kien iżda fil-programm ta' lejlet il-festa li l-Innu lill-Madonna tal-Ġilju fil-verżjoni t-twila ndaqq għall-ewwel darba. Fil-programm mużikali tal-20 ta' Mejju 1950 indaqqu dawn ix-xogħlijiet:

Innu	LILL-MADONNA TAL-ĠILJU	J. Darmanin
Marcia Sinfonica	ALBA DI GLORIA	Cognato
Overture	NORMA	V. Bellini
Innu	BANDA LILY	J. Darmanin
Innu	GOD SAVE[11]	

Partitura ġdida fl-1998

Matul l-1998 l-Arkivista tal-Banda Lily is-Sur Michael Ghigo ħa ħsieb li ssir kopja tal-partitura ta' l-Innu l-Kbir, liema partitura kienet ilha tintuża għal dawn l-aħħar ħamsin sena. F'Awissu u Settembru 1998 Mro. Joseph Darmanin kien għal btala f'Malta u kif jagħmel kull meta jkun f'pajjiżna żar il-każin tas-Soċjetà. Kien proprju fit-8 ta' Settembru 1998 li waqt li Mro. Darmanin żar il-każin iffirma l-partitura l-ġdida ta' l-Innu l-Kbir. Hawn ingħata merħba denja mill-membri tal-Kumitat tas-Soċjetà Mużikali tal-Ġilju u fl-istess okkażjoni iffirma l-partitura ta' l-Innu.

L-Innu fuq CD

Sabiex jiġi mfakkar il-50 sena mill-kitba ta' dan l-Innu, is-Soċjetà Mużikali Madonna tal-Ġilju ħadet ħsieb tirrekordja dan l-Innu fuq CD. It-tnedija uffiċjali ta' dan is-CD sar f'Villa Overhills nhar il-15 ta' Jannar 2000. Fl-istess okkażjoni ħadet sehem il-Banda Lily. Matul il-festa tas-sena 2000 l-istess Soċjetà ser tkompli tfakkar dan l-avveniment peress li ser tkun il-Banda Lily li ddoqq dan l-Innu fuq il-planċier meravilja waqt il-festa ta' din is-sena. Dan il-ġest għandu jkun tislima denja lil Ommna l-Madonna tal-Ġilju f'dan l-anniversarju.

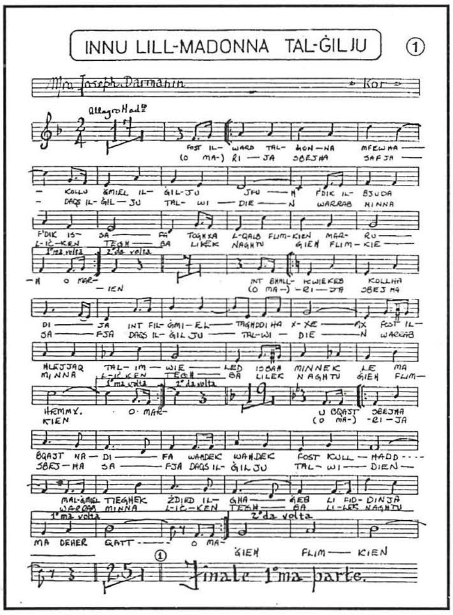

Parti mill-partitura ta' l-Innu l-Kbir miktub minn Mro. Joseph Darmanin fuq lirika tas-Saċerdot Poeta Dun Frans Camilleri.

1. C. Farrugia, *Tal-Ġilju: Il-Banda u s-Soċjetà fl-Imqabba* (Malta 1995), 243.
2. Intervista ma' Mro. Joseph Darmanin fl-Imqabba, 14.vi.1993.
3. N(ational) A(rchives) of M(alta), *OPM* 1153/1948.
4. *Ibid.*
5. *Ibid.*
6. F. Camilleri, *Innijiet* (Malta 1948), 13.
7. H. Muscat, 'Diretturi Spiritwali ta' l-Għaqda Mużikali San Gejtanu' fil-*Programm tal-Festa ta' San Gejtanu 1997* (Malta 1997), 239.
8. Intervista ma' Dun Frans Camilleri, 5.ix.1990.
9. Għal profil aktar dettaljat dwar Mro. Joseph Darmanin ara C. Farrugia, *Tal-Ġilju...* (Malta 1995), 271-18.
10. Arkivju Soċjetà Mużikali Madonna tal-Ġilju, Mqabba, *Misc.*
11. *Ibid.*